

Barsi Balázs OFM

Az előcsarnok*

„Mily kedvesek a te hajlékaid, seregeknek Ura! Kíváncsozik és sóvárog az én lelkem az Úr csarnokai után. Az én testem és lelkem ujjong az élő Istenhez.” (Zsolt 83,1)

Barsi Balázs ferences szerzetes, a kisebb testvérek sümegei lelkigyakorlatos házának vezetője, egyházi szónok.

Elemi sóvárgásról van szó, amely az egész embert magával ragadja: éspedig nem valami, hanem valaki után. Ez a valaki az élő Isten.

A templom igazságát, valóságát a maga teljességében csak az érzékelheti, akit legalább egyszer életében elfogott ez a sóvárgás.

Jó ez a magyar „sóvárgás” kifejezés, mert nem egyszerűen szépen fészült, jól rendezett vágyakról van itt szó, hanem valami vad, ha tetszik, állatokra jellemző, őket öntudatlanul is meghatározó ösztönről: „amint a szarvas a forrás vizére ..., úgy az én lelkem tehozzád, Istenem.” (Zsolt 41,1) A „lélek” itt is az egész embert jelenti, éppen a testet is: „az én testem és lelkem ujjong az élő Istenhez.” (Zsolt 83,1)

„Miként a veréb házat talál magának s a gerlice is fészket, hová fiait helyezze: Én a te oltáraidnál, seregek Ura, én királyom, és én Istenem.” (Zsolt 83,3–4) A veréb valóban otthont talál magának a földön: a gerlice és a galamb pedig úgy rak fészket a templom tornyában, hogy az neki „örök” lakóhelye — számára csak a földi lét van. Befészkelheti magát, úgy lehet itthon a földön, ahogyan az ember soha. Talán egy pillanatra meg is irigyeljük, mert „nincs nekünk itt maradandó városunk, hanem a jövődő hazánkat keressük.” (Zsid 13,14)

Az ember végleges otthona az élő Isten, mert az ember személy, és a személy csak egy másik személyben találja meg örök nyugovását. S ki az a személy, aki örökkévaló, ha nem az Isten? Egyedül a Szentháromságnak van örök otthona; mert a három személy tökéletesen, öröktől fogva, mindörökké egymásban van.

Ezt az örök hajlékot, otthont ígéri Jézus, a megtestesült Fiúisten a benne hívőknek: „Ne nyugtalanodjék szívetek! Higgyetek az Istenben, és bennem is higgyetek! Atyám házában sok lakóhely van, ha nem így volna, megmondtam volna, hiszen azért megyek, hogy helyet készítssek nektek.” (Jn 14,1) A nyugtalan emberi szív ettől a vad sóvárgástól nyugtalan, s csak Istenben nyugodhatik meg, és Isten Fiában, Jézusban, a Szentlélek által, mert csak ott van végső, maradandó otthonunk.

* A szerző 2003. III. 14-én Szegeden, a VI. Magyar Egyházzenei Kongresszuson a „Keresztény templom ősi szerkezetének teológiai üzenete” címmel tartott előadást. Ennek vezérfonalát megjelenés előtt álló könyve (*Belépek Isten oltárához. A templom misztériuma*) alkotta. Cikkünk e kötet első és talán legjellemzőbb fejezeteit közli. *A szerk.*

Tehát Jézus maga az emberiség igazi temploma, vagyis az Istennel való találkozás és egyesülés egyetlen lehetséges „helye”. „Bontsátok le ezt a templomot —mondja ellenségeinek, akik életére törnek—, és én harmadnapra fölépítem azt ... Amikor föltámadt a halálból, tanítványai visszaemlékeztek ezekre a szavakra, és hittek az Írásnak és Jézus szavainak.” (Jn 2,19.22)

A keresztény templom nemcsak „templom”, azaz nem csupán a bűnbe esett emberiség sóvárgása Isten után, és nemcsak az Ószövetség ígérete, hanem egy megvalósult, Istentől Jézus Krisztusban létesített Isten-ember életközösség (új és örök szövetség) szimbóluma és titokzatos tere. A keresztény templom maga Krisztus, illetve az ő Teste, az Egyház. (1Kor 12,27) Ezért helyesebb régi magyar szóval a Krisztus-hívők templomát szentegyháznak nevezni, mert az Egyház létbeli közösség az Atyával az ő szent Fia, Jézus Krisztus által a Szentlélekben. (1Jn 1,3) És ezen istenközösségben egy új és soha nem sejtett, mélységes kapcsolat egymással. Nem a templom falai szentek. Azok csak miattunk szentek, mert mi tartozunk létünk mélyén (keresztségünk óta) a Szenthez, a Háromszor Szent Istenhez.

Az Egyház a vasárnapi gyülekezetben látható, amikor a kőből épült szentegyházban összejön, hogy megünnepelje Jézus Krisztus teste templomának érettünk való lerombolását (kereszthalál) és fölépítését (föltámadás), és magához vegye a föltámadt Krisztus testét és véré; s így tudatosítsa, átélje, hogy hite, reménye és szeretete által szíve mélyén már az örök hajlékba —az atyai házba— érkezett.

Ám mindezt még fenyegeti a kísértés, mely abban áll, hogy a kísértő el akar szakítani bennünket Istentől. Ez a legnagyobb fenyegetettség ... Pontosan azért sietünk a szentegyházba (a templomba), hogy újra és újra megtapasztaljuk: aki Jézushoz járul, azt ő nem dobja ki (Jn 6,37), mert a szövetség, amelyet vérében kötött meg Atyja és miközöttünk, örökkévaló. „Biztos vagyok ugyanis abban, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem jelenvalók, sem jövődők, sem hatalmasságok, sem magasság, sem mélység, sem egyéb teremtmény el nem szakíthat minket Isten szeretetétől, mely Jézus Krisztusban, a mi Urunkban van.” (Róm 8,38–39)

Ez a megalapozott bizalom emeli Krisztus híveinek templomait az örök otthon erőterébe. Mert valamikor templom volt az egész föld, míg Ádám nem vétkezett. Isten szeretete egyértelműen ragyogott feléje a mindenségből. Bűne, Istennel való szakítása profanizálta a világot, s lett ő maga bujdosóvá és Isten elől bujkálóvá, mégis Istenre sóvárgóvá.

Tehát kezdetben nem a templom (az Isten és ember közti kapcsolat „helye”) volt a városban és a világban, hanem a város és a világ volt a templomban (az Isten-ember kapcsolatban). A bűnnel nem az anyagi világ lett profán, hanem a bűnbeesett ember vele való kapcsolata. De amikor eljött az idők teljessége, és Isten emberré lett, akkor megkezdődött a világ új és soha nem sejtett fölszentelése: beemelése Isten dicsőségébe, mégpedig egészen új módon, mint Isten Fiának teste. Híveinek gyülekezete az ő titokzatos teste.

Ezért templomszenteléskor új viláépítés történik. Az igazié! Tehát nem mellesleg és lényegtelen esemény, hogy a templomépítés alkalmából az Egyház megszenteli az első követ, a cementet, a maltert, a meszet, a fát ..., és ezt folytatja szertartásaiban, amikor megáldja a tüzet, a vizet, a tömjént, a zsenget, a virágokat és lombos ágakat, a viaszt és mindent (*benedictio ad omnia*), s végül Krisztus kifejezett rendelkezésére konsekrálja, átváltoztatja a kenyeret és a bort az ő testévé és vérévé.

Az Oltáriszentségben már a végső dicsőség van elővételezve — amely a kozmoszban a holtak világvégi föltámadásakor valósul meg, amikor majd Isten lesz minden mindenben (Kol 3,11), amikor újra csak nem lesz templom, mert az Isten dicsőségébe emelt mindenség lesz örök otthonunk: „Láttam Istentől alászállani a szent várost, Jeruzsálemet, mely Isten dicsőségében ragyogott ... Templomot nem láttam benne. Az Úr, a mindenható és a Bárány a temploma. A városnak nincs szüksége sem napvilágra, sem holdsugárra: Isten dicsősége világítja meg, fénye pedig a Bárány. Világosságában járnak a nemzetek, és a föld királyai hódolnak neki. Kapuit nem zárják be soha, hiszen nincs is ott éjszaka. Kincseikkel és értékeikkel neki adóznak a nemzetek. De nem léphet be oda tisztátalan, szentségtörő és hazug, csak az, aki föl van jegyezve a Bárány életkönyvébe.” (Jel 21,22–27)

Az előcsarnok

Az ókori templomok szerves része volt az udvar (*atrium*). A jeruzsálemi templomnak is voltak udvarai: a pogányok udvara, Izráel udvara. A pogányok nem léphettek be a választott népnek fenntartott udvarba.

Az ókori keresztény bazilikákban a templom előtti négyszögletes udvar oszlopos folyosóinak a templom nyugati homlokzatára táruuló szárnya az előcsarnok. A bizánci stílusú templomokban a templom hajója elé falazott külön csarnok (*narthex*). A nyugati egyház középkori templomaiban többnyire a nyugati tornyok között vagy az egyetlen torony alatt levő csarnok, a mai karzat alatti rész, ahol a katekumenek (a még meg nem keresztelt hittanulók) és a nyilvános bűnbánatot tartók helyezkedtek el, akiket a misztériumok legbensőbb ünnepekor, az evangélium Krisztus-jelenésként felfogott éneklése után, a hitvallás előtt távozásra szólítottak fel.

Az előcsarnokból a templomhajóba lépünk, és onnét a kóruson át a szentélybe, ahol a szentmiseáldozat oltára áll, és ahol az Eucharisziát, a szentmiséből maradt, átváltoztatott ostyát őrzik, mely a föltámadt Krisztus valóságos jelenléte. A szentély ősi neve *presbyterium*, mert ott van a püspök és azon papok (presbiterek) helye, akik bemutatják a szent áldozatot és eközben vezetik a nép istencserejét Jézus Krisztusnak, az egyetlen főpapnak nevében.

A keresztény hívő nincs kizárva a szentélyből, hiszen mikor a katona lánzdája megnyitotta az élő templomnak, Jézusnak az oldalát, az ószövetségi templom kárpitja kettéhasadt (Lk 23,45), jelezve, hogy Krisztus révén most már

szabad utunk van az egy Lélekben az Atyához. (Ef 2,18) Ha a keleti rítusú templomokban az ikonosztáz (képfal) látszatra el is zárja a szentélyt a hajótól, ezzel tulajdonképpen nem kizár, hanem a képek által titokzatos egységet létesít a hívek (a zarándokúton járó vagy Péter hajójában a viharos tengeren evező) és a dicsőséges Egyház, a természetfölötti világ között. Az áldozás pillanatában pedig minden áldozó valóban belép az igazi és nem kézzel épített szentélybe, mert egyesül a föltámadt Krisztussal és általa az Atyával a Szentlélekben.

Az előcsarnokból a templomhajón és a kóruson át a szentélybe vezető út a Krisztus-követés belső útját jelzi, amely viszont egyben a teljes emberi élet legmélyebb története is. Így tehát valahányszor igaz hittel belépünk a templomba és részt veszünk a Szent Liturgián, beavatást nyerünk a krisztuskövetésbe, és megvalósul az, ami egy emberi élet legnagyobb, legnemesebb reménysége: az egyesülés a végtelen és múlhatatlan étellel, Isten életével.

Ha mélyre tekintünk (az a szent, ami a mélyben van), emberségünk legszebb valóságát, történetét pillanthatjuk meg. Emberi kapcsolatainkban is van ajtó, előcsarnok, hajó, kórus és szentély! Nem rontunk ajtóstul be a másik ember életébe. Az nem lenne normális. Minden barátságban, tiszta szerelemben van félhomályos átrium (előcsarnok), ahol tisztelettel megállunk: vonzásba kerülünk, de félünk is; ismerjük is a másikat és nem is. Bizonytalan még minden: nagy tisztulásokon kell átmennünk, míg beléphetünk az emberi kapcsolat hajójába, amely már elkötelezettség. Akkor már tudhatják mások is, „kivel vagyok egy csónakban”.

A hajó viharokba is kerülhet. Nem örökkévaló állapotot jelent, mint a part. De az igazi szeretetről azt írja Szent Pál, hogy „örökké megmarad.” (1Kor 13,3)

Az emberi szeretetnek is van szentélye, amelyben Isten van jelen: ott már Ő minden mindenben. (Kol 3, 11) Ott már az örökkévalóság jegyeit viseli minden, bár még ebben a változó világban vagyunk.

Az Egyház nem más, mint közösség az Atyával Szent Fia által a Szentlélekben, és ezen belül közösség egymással. (1Jn 1,3) Ezért a szentegyház (a templom), mely térbeli kivetítése az Istennel és egymással való kapcsolat mélytörténetének, egyben hiteles beavatás is abba. Ha megszakad egy kapcsolat, nemcsak a szentély lesz megszenteltségtelenítve, hanem a hajóból is igyekeznek kivonulni és még a kezdeteket (az előcsarnokot) is átértelmezik.

Az Istenhez hűtlenné lett ember (és a másik emberhez hűtlenné lett ember) lelkét leginkább a megszenteltségtelenített és elhagyott templom állapota jeleníti meg, ahogyan azt Júdás Makkabeus és testvérei látták: „Láttam az elpusztított szentélyt, az égőáldozat megszenteltségtelenített oltárát, a fölégetett kapukat, az előudvarokban a bozótot, mely mint valami erdőben vagy hegyen, úgy burjánzott ...” (1Mak 4,33)

Ha viszont nincsen élő hit és bizalom Istenben, de az ember mégis fenntartja a külsődleges kapcsolatot a templommal: akkor ez meghasonlás, farizeizmus, mely nincs tetszésére az Úrnak. Izaiás által az ilyeneknek üzeni: „Ha elém járultok színem látására, ki kér rá benneteket, hogy udvaraimat tapodjátok?” (Iz 1,12)

A kapu

Az előcsarnokba a főkapun át lépünk. Nem közömbös először lépni át annak háza küszöbét, aki szeret minket. Azt jelenti, hogy belépünk otthonába, amely az ő világmindensége. A templom ajtaja magát Jézust jelenti, aki saját magárólmondotta: „A juhok számára én vagyok az ajtó ...; aki rajtam keresztül megy be, üdvözülni, ki-bejár és legelőre talál” (Jn 10,7–9), de Ő az út is, amely a szentélybe, az Atyához vezet. (Jn 14,6) De ő a cél is, hiszen egy lényegű az Atyával; s a szentélyben, az átváltoztatott ostya színe alatt az Atya jobbán ülő, vagyis felmagasztaltatott, megdicsőült Jézus vár minket. Így tehát Ő a kezdet és a vég, az alfa és az ómega, aki van, aki volt és aki eljövendő. (Jel 1,8) A templom díszes kapuja erre figyelmeztet. Aki hittel — a hit Jézus isteni életéből részesít — átlépi küszöbét, valamiképpen már átment a halálból az életbe, és nem esik ítélet alá (Jn 5,24), hiszen a keresztség által Isten irgalma folytán bocsánatban részesül. Ezért sok középkori és azokat követő újabb kori templom portálóján az utolsó ítélet képe látható, és a képről hangzik felénk Jézus szava: „Jertek, Atyám áldottai, és vegyétek az országot, mely nektek készítettett a világ kezdetétől!” (Mt 25,34)

A világ kezdetétől készítettett ez az ország (ez az Istennel való kapcsolat), de bűnével Ádám lerombolta. Ezért a bűn után a paradicsomkerthez (ez az Istennel való barátság kertje-állapota) Isten kérubokat és fenyegető, tüzes kardot állított, hogy őrizzék az élet fájához vezető utat. (Ter 3,24) Mert hazug, megigazulatlan állapotban nem lehet többé az élet fájáról enni.

Jézus Krisztus az Istenhez vezető, megnyílt ajtó. Benne, rajta keresztül legelőre találunk; Isten életéből részesedünk, amikor áldozunk. Ezt így tudták az őskeresztények is. Ennek világos bizonyítéka az Úr egyik ígérete a Jelenések könyvében, amely a szentáldozásra utal: „az élet fájáról adok neki enni, mely Isten paradicsomában van” (Jel 2,7), és „rejtett mannát adok neki.” (Jel 2,17)

De nem az eredeti állapot állt vissza Jézus Krisztus bűneinket eltörlő halálával, mely az életet adó fán, a keresztfán teljesedett be. Jézus Krisztusban Isten még csodálatosabban megújította az emberi természetet, amelyet valaha csodálatosan megteremtett. Ez a „még csodálatosabb” azt jelenti, hogy az isteni természet részesévé tett minket. (2Pét 1,4)

A templom kapuja ezt a valóságot jelenti: ítéletet, irgalmat, belépést az életbe, amely soha el nem múlik. Ezért szerepel a felnőttek keresztelési szertartásában a felszólítás a hittanulói (katekumenátusi) korszak után: „N., lépj be Isten egyházába, hogy egykor beléphess örök hajlékába!”

A szimbólumok világa az ember legmélyebb világa: logikán túli, de valóságra utaló nyelvezet. A szentegyház ajtaja nemcsak Krisztust jelenti, hanem engem is, a benne hívő embert. Az ember belső világába is ajtón keresztül lehet belépni, de csak akkor, ha szabadságomban megnyitom azt az ajtót a másíknak. Maga Isten sem töri be ezt a belső ajtót, hanem vár, hogy megnyissam. A templom kapuja kettéválasztja a világot: külső világra és belső világra. A mai ember

nagy kísértése, hogy a felszínen élve elfelejtse: van belső világa is, amely végtelenül tágas és gazdag: kozmikus méretű, sőt a természetfölötti Istenre van nyitva. Ma sok kortársunk az ajtót és az utat, mely saját szívéhez vezet, elfelejtette.

Egyetlen kapun vagy ajtón belépve sem kapunk ilyen erőteljes felszólítást, mint amikor a szentegyház ajtaján belépünk: hogy most egyben belső világunkba lépünk be. Ez a lélektanon túli belső világ: az Istennel való találkozás helye.

A Jelenések könyvében maga az Úr szól hozzánk: „Nézd, az ajtóban állok és zörgetek. Aki meghallja szavamat és kinyitja az ajtót, ahhoz bemegyek és velem étkezem, ő meg érvelem.” (Jel 3,20) Szintén a szentmise titkáról van szó, az áldozásról, amely sohasem külsődleges étkezés csupán, hanem a lélek mélyén, annak szentélyében történik, mert a szentségi Jézus nem gyomrunkba, hanem személyiségünk szentélyébe lép be, hogy ott velünk legyen és isteni életét velünk megossza.

Mert az ember is templom. Szent Pál így figyelmeztet: „Nem tudjátok, hogy testetek a bennetek lakó Szentlélek temploma?” (1Kor 6,19) Külső kapui az érzékszervek, belső kapuja a szeretet szabadsága. A szentély a személyiség legmélye, ahol oltár van és állandó, szentháromságos isteni jelenlét.

A templom ajtaja tehát kegyelemtani szimbólum is: nem csak arról van szó, hogy Jézus megnyílik nekünk, feltárva istensége mélységeit, hanem ugyanakkor kegyelme vonzásában mi is megnyílunk neki, feltárva mélységeinket, még azt az alvilágot is, ahová —hogyan megszabadítson minket— alászáll.

Az előcsarnokba lépve

A hittanulók és nyilvános bűnbánatot tartók helye: ez határozza meg az előcsarnok lelkiségét. A keresztség szentsége (arra való felkészülés) áll a közép-pontban: a háromszoros (tehát teljes) ellentmondással a Sátánnak, valamint a hitvallás letételével, mely a hit első tanulását és gyakorlását foglalja magába.

Ősi időkben az előcsarnokban vízmedence (kút) volt, hogy a templomba jövők megmoshassák kezüket, arcukat. Ezekből alakultak ki a *szenteltvíztartók*. A VIII. és IX. században általánossá vált az „Asperges”, a mise előtti szenteltvízhintés. Amikor most belépünk az előcsarnokba és meghintjük magunkat szenteltvízzel, felidézzük keresztségünk misztériumát, amelyben a víz és a Lélek által elnyertük bűneink bocsánatát és újjászülettünk az istengyermeki életre. Több templomban az utóbbi évszázadban ide, a karzat alá kerültek a *gyóntatószékek* is. Hosszú utat tettek meg a szentélyből idáig, és ennek az útnak is van mélységes tanítása számunkra.

Valamikor a szentélyben az oltár egyik végén állt a bűnbánó (gyónó), a másik végén a gyóntató. Itt hallgatta meg annak bűnvallását és adta meg a feloldozást. Csodálatosan szép tanítás rejlik ebben: az oltár Krisztus áldozatának a helye; ebből az áldozatból fakad minden bűnbocsánat, hiszen ő maga mondomta: „Ez az én vérem, az (új) szövetségé, amely sokakért kiontatik a bűnök

bocsánatára.” (Mt 26,28) Később az oltár egyik oldalára tettek egy széket a gyóntatónak. A gyónó előtte térdelt, majd az áldoztatórács (a szentélyt a kórustól elválasztó rács) belső oldalán ült a gyóntató, a gyónó pedig a rács hajó felőli oldalán térdelt. Később gyóntatószékeket tettek a hajóba. Ennek is megvolt a maga teológiai értelme. A hajó jelenti a keresztség utáni életet, amelyet ismét csak megjelöl a kísértés és a bűn, de még inkább a bűnbocsánat. Több tiltás ellenére sok helyen most a karzat alatt, az előcsarnokban található a gyóntatószék.

Nincs az jelentés nélkül, hogy ez a két tárgy, a szenteltvíztartó és a gyóntatószék hátul, az előcsarnokban van, mert mindkettő a keresztség vizében történt újjászületésünkre emlékeztet: „Úgy tekintsetek ti is magatokat —írja Szent Pál— hogy meghaltatok a bűnnek, de éltek az Istennek Krisztus Jézusban!” (Róm 6,11)

Az előcsarnok lelkesége

Lehet, hogy egész keresztény életünk azért olyan gyenge, erőtlen és jelentés nélküli, mert az előcsarnok radikális lelkesége hiányzik belőle.

Minden húsvét éjszakán megkérdi tőlünk az Anyaszentegyház: „Ellene mondotok-e a Sátánnak? És minden cselekedetének? És minden csábításának?”

Szeretem ezt az ősi formulát, amely nem a felszínre irányítja figyelmünket, hanem a mélybe, ahol a gyökerek vannak.

Az előcsarnok az ellentmondás helye.

Először is nem a saját bűneinknek kell ellentmondanunk, mert ha a bukott angyalnak, a Sátánnak ellent nem mondvá csak saját bűneinket kellene megtagadnunk: ez túl sok lenne és túl kevés egyszerre.

Túl kevés lenne olyan szempontból, hogy kihagyva a számításból a nagy csábítót, minden kísértés és bukás esetén csakis egyensúlyát veszített emberi természetünkre gondolnánk és valamiféle pelagianizmussal abban a hiszemben élnénk, hogy pusztán erkölcsi erőfeszítéssel le lehet szokni minden bűnről, és be lehet gyakorolni minden erényt, és így jutni el az életszentségre. Mind-ebből kimaradna Krisztus keresztye, mely elsősorban a személyes bukott angyalokon való győzelem volt. Krisztus nemcsak ellentmondott a pusztában a hármaskísértésnek, hanem magán a Sátánon győzedelmeskedett: „Azért jelent meg az Isten Fia, hogy a Sátán műveit lerontsa.” (1Jn 3,8) „Adóslevelünket eltörölte és keresztre szegezve megsemmisítette. Lefegyverezte a fejedelemségeket és hatalmasságokat, nyilvánosan pellengérré állította őket.” (Kol 2,15)

Az első keresztény évezred különösen is tudatosította ezt az előbb idézett apostoli tanítástól kezdve a pusztai atyákon át (lásd Remete Szent Antal lelkeségét, mely nem más, mint Krisztusban való csatározás és győzelem a Sátán felett: ez a keresztség ereje!) Assisi Szent Ferencen és a következő századokon át Vianney-i Szent Jánosig és napjainkig. De a középkor óta túltengett a képzelet a teológiai, szentségi tanítás rovására: annyira, hogy napjainkhoz érve inkognitoba vonulhatott a bukott szellem, egy bizonyos racionalista korszakban felhasz-

nálva a pszichológia rossz művelőinek tanítását és gyakorlatát, mely mindent a tudatalatti vad erővel magyaráz. Furcsa módon a világhoz igazodó keresztény hittudósok egy része beleesve ebbe a csapdába és helytelenül tolmácsolva a bibliakutatás eredményeit, egyértelműen tagadja a jó és a rossz angyalok létét, és így tökéletesen kiüresíti Krisztus örömhírét és keresztthalálának végtelen értékét. Mindez most, amikor álarcát hirtelen levetve a Sátán saját magának alapít kultuszt-liturgiát, előjőve inkognitójából, nyíltan kimondva végső törekvését: „mindezt neked adom, ha leborulva imádsz engem!” (Mt 4,9)

Túl sok is lenne, ha csak saját bűneinknek kellene ellene mondanunk, mert bűneink igazi gyökerei a csábítás által a sátáni világba nyúlnak. Van felelősség a bűnben, amely nem a mi felelősségünk. Nekünk van bűnbocsánat, a sátánnak nincs. A bűnnek az a mélysége, amelyre nincs bocsánat, nem tartozik ránk.

Az előcsarnok félhomálya mindezt a titkot magába rejti. Megfontoltuk-e csak egyszer is az életben, hogy a legelső döntés, amelyet Krisztus követel tőlünk: ellentmondás egy személynek, a bukott angyalnak és csatlósainak, nem elromantizálva, nem elszínpadiasítva, de a maga kemény valóságában egyszer s mindenkorra tudomásul véve, hogy nekünk végső soron „nem a vér és a test ellen kell viaskodnunk, hanem a fejedelemségek és hatalmasságok, e sötét világ kormányzói és az égi magasságok gonosz szellemei ellen.” (Ef 6,12) Aki azt hiszi, hogy teste és vére ellen kell küzdenie, az sohasem fog teljes győzelmet aratni a testiségen, mert nem a Teremtő által alkotott és akart nemiséggel van baj, hanem az abban is megmutatkozó egyensúlyvesztéssel, melyet elmélyít, pillanatnyi szédüléssé alakít a nagy csábító, hogy Isten arca eltűnjék előlünk, sőt Isten létezése zsugorodjék jelentéktelenné.

Éppen az Efezusi levél 2. fejezetében mutatja be az apostol az „érzéki rész” tisztátalanságának kapcsolatát a sátán uralmával. „Ti véteitek és bűneitek miatt halottak voltatok. Így életetek annak idején a világ szokása szerint, a légűrben uralkodó fejedelem hatalma alatt állott. Ez az a lélek, amely most a hitetlenség fiaiban működik. Köztük éltünk egykor mi is testi vágyainkban, s megtettük, amit a test és az érzékek kívánnak.” (Ef 2,1–3)

Először is tehát nem valaminek, hanem valakinek kell ellentmondanunk. Nem saját bűnös cselekedeteinknek, hanem neki és annak a cselekedetnek, amelyet ő tett az ember bukása előtt: az Isten elleni tudatos és teljes lázadásnak. Itt derül ki (csakis itt, az emberen túli világban lesz egyértelmű), hogy minden bűn lázadás Isten ellen; minden bűn a végtelenül jó Istent akarja meggyilkolni; ezért is adta halálra a Sátán a megtestesült Istent. Többé nem kicsinyelhetjük le a bűnt. Ha csak saját tapasztalataink és megértésünk alapján beszélünk a bűnről, tévedünk; hiszen mi átéljük testünk gyöngeségét is: mindenféle testi vágyat; és az is világosan áll előttünk, hogy nem akartuk Istent magát megbántani. A Sátánnak való ellentmondással kiderül, hogy bűneink végső gyökerükben lázadás Isten ellen (még akkor is, ha ez nem látszik). Nem lehetünk ezentúl olyan naivak, hogy azt higgyük: a Sátánnak a mi bűneinkből a felületi rétegek kellenek csupán, amelyekről gyönni szoktunk. Nem! Istentől akar elszakítani minket.

Ezért az első igazi tett, amelyet az előcsarnok megkövetel tőlünk, hogy azután bemehessünk Krisztus egyházába: ellene mondani a sátánnak és minden cselekedetének. Aztán ellentmondani csábításainak is. Itt érkezünk el a tapasztalati világba. Csábításai ravaszak, mert nemcsak a kifejezetten Isten parancsaiban tiltott dolgokra akar rávenni, hanem néha a jó látszatával is megkísért minket. Azért igen időszerű Szent Péter apostol figyelmeztetése: „Józanok legyetek és virrasszatok, mert a ti ellenségeitek, az ördög mint ordító oroszlán körüljár, keresvén, akit elnyeljen. Álljatok neki ellen a hit erejével!” (Pét 5,8)

A hármass ellentmondás erőterében tanulhatók a hit alapelemei, melyeket a „Credo” (Hiszekegy) foglal össze.

A Hiszekegy igazságai olyan alap, amelyre a keresztény életben minden ráépül, és semmi sem lesz, ami akár a hitismeretben, akár az erkölcs területén nem erre épülne. Hiszek az Atyában és a Fiúban és a Szentlélekben és műveikben, amelyek összefoglalója az egy, szent, katolikus és apostoli Anyaszentegyház. Nem léphet be a kőből épített szentegyházba az, aki nem hisz az egy, szent, katolikus és apostoli Egyházban. Aki e hit nélkül halad előre a templomhajóba, a kórusba vagy netán a szentélybe, az semmit sem fog megérteni a templom titkából. Olyan, mint aki egy üres családi házba betör —vagy betéved— s eljut egészen a családi asztalig, a hitvesi ágyig, de nem tud semmit azok életéről, akik ott élnek, és nem vehet abban részt.

Álljunk meg mindig néhány percre az előcsarnokban, mi, akik már beléptünk a hit ajtaján! Gyakran járuljunk a bűnbánat szentségéhez! Egy mai római egyházmegyes ördögűző tanúsága szerint a gonosz lelken semmi sem vesz annyira erőt, mint a szentségi feloldozás. Ez azt jelenti, hogy keresztségünk után ez a valódi exorcizmus.

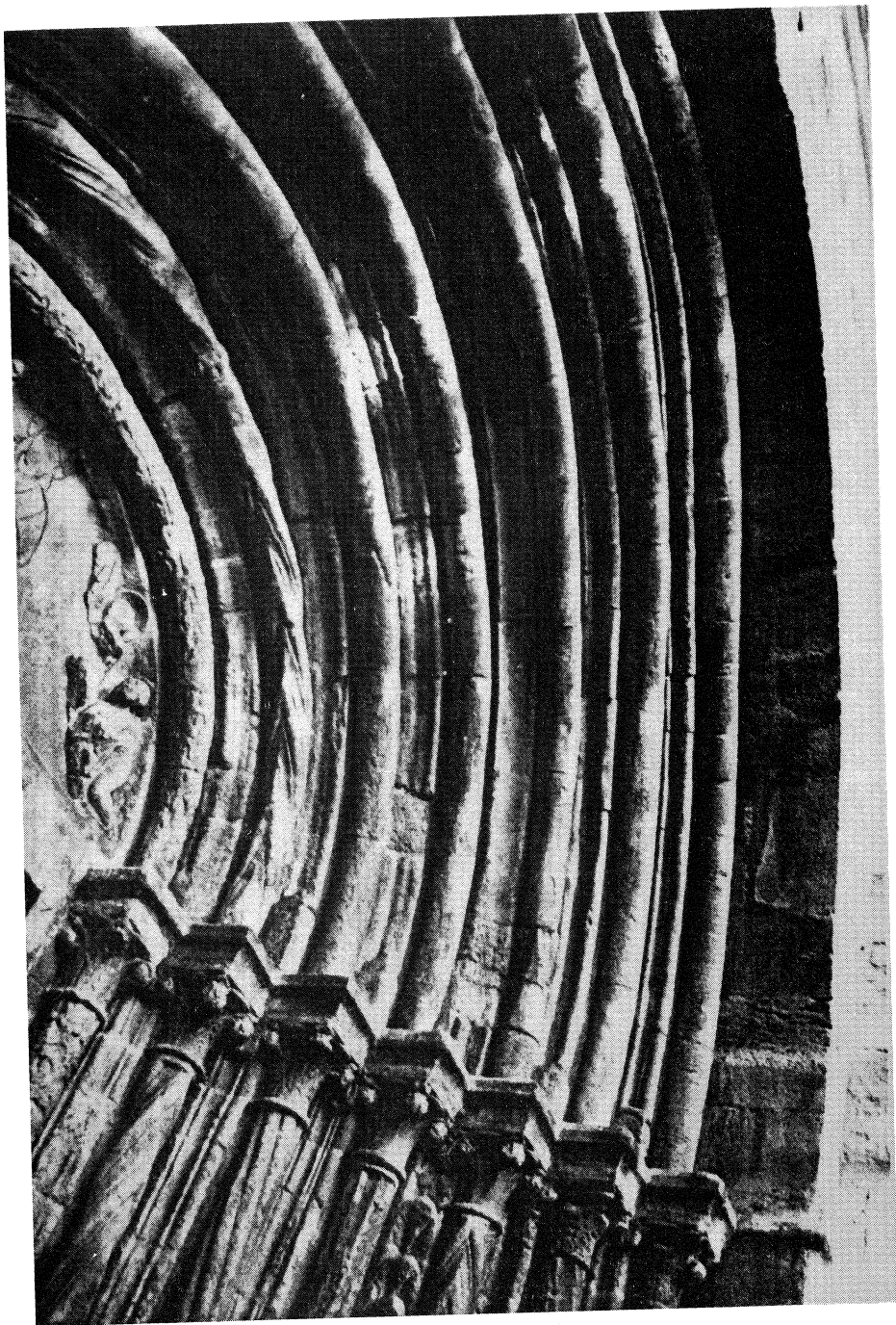
Aztán szenteltvízzel hintsük meg magunkat, bűnbánó lélekkel, Dávid királlyal mondva: „Hints meg engem, Uram, izsóppal, és megtisztulok. Moss meg engem, és fehérebb leszek a hónál!” (Zsolt 50,9)

Álljunk meg egy pillanatra a vámos helyén, „aki szemét sem merte fölemelni az égre, hanem mellét verte e szavakkal: Istenem, légy irgalmas hozzám, bűnössz!” (Lk 18,13)

Legyen minderre időnk! Ne szentségtelen figyelmetlenséggel rohanjunk be a templomba, de ne is maradjunk az istentisztelet ideje alatt a vámos helyén, hiszen mi már „választott nemzetiség, királyi papság, szent nemzet, tulajdonul lefoglalt nép” (Pét 2,9) tagjai vagyunk!

Azért se maradjunk hátul az előcsarnokban, mert amióta Urunk elmondta a példabeszédet a farizeusról és a vámosról, az a hely túl nagy és egyértelmű fényben áll!

Vállaljuk inkább a templomos emberre ragasztott rágalmazó címkét: „farizeusz” — és menjünk be a templom hajójába-kórusába helyet foglalni, de az irgalomért könyörgő vámos lelkületével, meg a pogány római századoséval, amelyet a szentáldozás (az Úrral való egyesülés) pillanatában ad ajkunkra a liturgia Szent Lelke: „Uram, nem vagyok én méltó ...”! (Mt 8,8)

A sopronhórpácsi templom főkapujának hétosztatú béléte. (Fénykép: F. M. I.)